

Нет перевода пока доступны на этом языке.

Mis sellest, et Euroopa Nõukogu inimõiguste erivolinik, Euroopa Komisjon ja paljud teised organid on juba aastaid kuulutanud, et Eesti seadused ei kaitse naist lähisuhtevägivald eest. Meie justiitsminister on veendunud, et soopõhise vägivald seaduse järele puudub vajadus. Naisi kaitsvat kehtiv karistusseadustik.

Tundub, et Eesti justiitsministeerium oskab soopõhise vägivald eriseaduse olulisust tunduvalt paremini hinnata kui inimõigustega tegelevad rahvusvahelised organisatsioonid. Kas Euroopa Komisjon ja Euroopa Nõukogu inimõiguste volinik pingutavad tõesti oma nõudmistega üle?

Siinkohal toon näiteks Hispaania, kus samuti ametlikult ei eksisteerinud naistevastast vägivald. «See on Kolmanda Maailma, eelkõige Aafrika probleem,» väitsid paljud «tsiviliseeritud» teadjad. Kuni ühel hetkel, pärast järjekordset julma naisetappu, tunnistati probleemi ka Hispaanias.

Hispaania feministid olid juba aastakümneid kaevanud soopõhist lähisuhtevägivald tuimalt pealt vaatavate ametivõimude üle. Valitsev ükskõiksus lubas vägivallatsetajatel karistamatult tegutseda, jättes ohvrid kaitseta, üksi oma piinajaga. Neid ei võetud tõsiselt.

Üldine seisukoht väitis kõiketeadvalt, et tegemist on üksikjuhtumitega ning mitte mingil juhul naiste ja meeste ajaloolisest ebavõrdsusest tuleneva sotsiaalse probleemiga. See suhtumine selgitas ka politseinike ja kohtunike apaatsust selle «vähetähtsa» probleemiga tegelemisel. Kuni järjekordse tragöödiani.

Hispaanlaste ühisteadvuse tärkamist soopõhise lähisuhtevägivald eksisteerimise kohta tähistab kindel nimi ja kuupäev: 17. detsembril 1997. aastal rääkis 60-aastane Ana Orantes Ruiz Andalusia telesaates kohutavast olukorrast, milles ta aastakümneid oli elanud – abikaasa psühholoogilise ja füüsilise vägivald all.

Ana oli vägivaldse mehe peale kaevanud ka politseile, kuid tema juhtumiga tegelenud kohtunik määras tolleks ajaks juba endise abikaasa elukohaks ikkagi Anaga sama elamu. Tegu oli esimese naisega, kes rääkis oma isiklikust põrgust avalikult, miljonite silmapaaride ees.

Pärast saadet läks Ana koju, kus endine abikaasa ta bensiiniga üle valas ning põlema pani. Ana suri. Mees tappis naise pärast aastakümneid kestnud terrorit.

Korraga seisis Ana Orantes Ruizi lugu suurimate ajalehtede esikülgedel, tekitades arvukalt vastukaja ja diskussioone. Avalikkus oli vapustatud. Sajandeid varjatud probleem, pere siseasjaks tituleeritud paljude naiste süstemaatiline piinamine sai lõpuks vajaliku tähelepanu. Kuigi järjekordse naise elu hinnaga.

Seitse aastat hiljem, 28. detsembril 2004. aastal, võttis Hispaania parlament ühehäälselt vastu seaduse soopõhise vägivald vastu. Seal on kirjas: «Käesoleva seaduse eesmärk on kaitsta vägivald eest, mis on diskrimineerimise, ebavõrdsuse ning meeste võimuhete ilming ning mille all kannatavad naised oma lähisuhetes, nii kooselus kui väljaspool seda.

Tegemist on vägivaldaga, mis on suunatud naistele ainuüksi seetõttu, et nad on naised. See tähendab nende agressorite jaoks, et neil naistel pole kõige vähimaidki õigusi vabadusele, austusele ja neil puudub otsustusvõime.»

See on ennetavate, informatiivsete, sotsiaalsete, juriidiliste, meditsiiniliste, tööõiguslike, hariduslike ning ohvri kaitset puudutavate abinõude kogum. 2005. aastal tehti muudatus ka karistusseadustikku, mis lubab

lähisuhtevägivald korral määrata raskemaid karistusi juhul, kui agressoriks on mees ja ohvriks naine.

Vahet tehakse esmakordsel või korduval vägivallal, ka ähvardused ja vabaduse piiramine on karistatavad. Loodi 400 spetsiaalselt koduvägivallaga tegelevat kohut, kusjuures kohtuotsused langetatakse kiirmenetluse korras. Kinnitati politseinikele suunatud soopõhise vägivalla erikoolitus ning eriüksuste moodustamine.

Ohvritele pakutakse igakülgset ja väikese sissetulekuga või sissetulekuta naistele ka täiesti tasuta juriidilist nõustamist. Lisaks ei pea ohver ise mööda asutusi jooksuma, vaid saab vajaliku ühest kohast. Riik hoolitseb, et kõik ettenähtud osad tööle hakkaks.

Lisaks anti välja ambitsioonikas «Riiklik soopõhise vägivalla teadvustamis- ja ennetusprogramm», mis on suunatud kõikides vanustes meestele ja naistele. Programmi eessõnas selgitatakse, et soopõhine vägivald on «meie ühiskonnas eksisteeriva ebavõrdsuse kõige brutaalsem ilming».

Seadus on julge, revolutsiooniline. Riiklikul tasemel tunnustatakse, et soopõhise vägivalla juured peituvad ühiskonna enda korralduses, tema märgisüsteemis, mis on põlvkonniti edasi kandnud meeste ülemvõimu «loomulikkust» naiste üle.

Et naiste ja meeste ebavõrdsus on osa ühiskonna struktuurist ja suurte tähtedega sisse kirjutatud kultuuriliselt konstrueeritud soorollidesse, mille vaimus meid kasvatatakse ka haritakse perekonnas, koolis, sotsiaalgruppides, meedias, samuti raamatute, müütide, filmide ja kiriku kaudu.

Rõhutatakse, et soopõhise vägivalla probleemi ei saa enam nimetada ainult naiste probleemiks, nagu poleks meestel sellega mingisugust pistmist. Igasuguse vägivalla vastu võitlemiseks ja selle ennetamiseks tuleb kaasata kogu ühiskond, see kehtib ka naistevastase vägivalla kohta.

Soopõhise vägivalla vastaste täieliku kaitse meetmete seadus on nüüd kehtinud peaaegu viis aastat ja Hispaania seadustikus pole ühtegi teist ühehäälselt vastuvõetud seadust, mis oleks olnud pideva kriitika märklauaks. Hispaania kuningriigi põhiseaduslikule kohtule on esitatud üle 200 kaebuse.

Enim poleemikat tekitab punkt, et määraes meestele raskemaid karistusi, rikutakse sugudevahelise võrdsuse printsiipi. Põhiseaduslik kohus leidis – seitsme poolt- ja viie vastuhäälega –, et seda printsiipi ei rikota, sest karmimad karistused naiste kallal vägivallatsevatele meestele täidavad ebavõrdses ühiskondlikus kontekstis sündinud ja kestva soopõhise vägivalla vastu võitlemise eesmärgi.

Kõnealust teemat käsitlev statistika tekitab samuti erinevaid tõlgendusi. Politseisse esitatud avalduste arv suurenes hüppeliselt: 2008. aastal registreeriti keskeltläbi 400 kaebust päevas ning kaheksa kõnet tunnis vägivalla ohvritele mõeldud abitelefoni. Näitajad on kohutavad, millele lisanduvad need, kes oma kannatustest hirmu tõttu veel ei räägi.

Seaduse kriitikute sõnul näitavad need arvud vastuvõetud abinõude paketi äraspidist mõju ehk soopõhise vägivalla elimineerimise asemel õhutavat seadus sellele. Kuid enamik tõlgendab esitatud avalduste kasvu naiste teadlikkuse tõusuga ja riikliku toetuse olemasoluga. Surmade arv on aga jäänud enam-vähem samadesse piiridesse seetõttu, et tegemist on sügava probleemiga, mille väljajuurimine võib võtta aastakümneid.

Kahjuks on ka uute põlvkondade seas naistevastane vägivald (nii psüühiline, füüsiline kui ka seksuaalne)

endiselt suur. Uuringud näitavad, et poisid on tüdrukutega võrreldes palju tugevamini kinni traditsioonilistes soorollides ja toetavad enam kehtivat ebavõrdsust ühiskonnas.

Enamik hispaania eksperte on aga veendunud, et seadus on probleemi laialdaseks, ühiskondlikuks teadvustamiseks, ohvrite kaitseks ja vägivaldsete karistamiseks olnud suure tähtsusega.

Endisest veel suuremat rõhku tuleb panna ennetustööle ning naiste ja meeste sotsiaalkultuurilisele harimisele. Tunnistatakse, et tööpõld on lai, kuid hädavajalik algus on tehtud ja töö soopõhise vägivalla väljajuurimiseks alanud.

Jah, hispaanlased enam ei arva, et see on «Kolmanda Maaailma probleem». Eestis kannatab lähisuhtevägivald all umbes 40 000 naist. Hispaanias on see arv kümme korda suurem, sest rahvaarv küünib 48 miljonini. Kas pole küüniline, et Eesti valitsejad suudavad vägivalla ohvritele otsa vaadata ja öelda, et «meil» seda probleemi pole?

<http://www.postimees.ee/155329/anna-maria-penu-perevagivalla-ohvrid-vajavad-eraldi-kaitset/>